Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

15 octombrie 2024*

„Trimitere preliminară – Articolul 267 TFUE – Conținutul obligației de trimitere preliminară a instanțelor naționale de ultim grad – Procedură de încuviințare a introducerii unui recurs în fața instanței supreme a unui stat membru – Cerere a părții care solicită încuviințarea introducerii unui recurs de a adresa Curții o întrebare privind interpretarea dreptului Uniunii – Reglementare națională în temeiul căreia se încuviințează introducerea recursului atunci când se invocă o chestiune de drept importantă pentru asigurarea securității juridice, pentru aplicarea uniformă a dreptului sau pentru dezvoltarea acestuia – Obligația instanței supreme naționale de a examina în cadrul procedurii de încuviințare a introducerii recursului dacă este necesar să efectueze o trimitere preliminară – Motivarea deciziei de respingere a cererii de încuviințare a introducerii unui recurs”

În cauza C-144/23,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Vrhovno sodišče (Curtea Supremă, Slovenia), prin decizia din 7 martie 2023, primită de Curte la 9 martie 2023, în procedura

KUBERA, trgovanje s hrano in pijačo, d.o.o.

împotriva

Republika Slovenija,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul T. von Danwitz, vicepreședinte, domnul F. Biltgen, doamna K. Jürimäe, domnul C. Lycourgos, doamna M. L. Arastey Sahún și domnii S. Rodin, D. Gratsias și M. Gavalec, președinți de cameră, domnii A. Arabadjiev (raportor), J. Passer și Z. Csehi și doamna O. Spineanu-Matei, judecători,

avocat general: domnul N. Emiliou,

grefier: domnul M. Longar, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 5 martie 2024,

* Limba de procedură: slovena.

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru KUBERA, trgovanje s hrano in pijačo, d.o.o., de A. Velkaverh, odvetnik;

– pentru guvernul sloven, de B. Jovin Hrastnik și N. Pintar Gosenca, în calitate de agenți;

– pentru guvernul german, de J. Möller, în calitate de agent;

– pentru guvernul leton, de K. Pommere și S. Zābele, în calitate de agenți;

– pentru guvernul neerlandez, de P. P. Huurnink, în calitate de agent;

– pentru guvernul finlandez, de A. Laine, în calitate de agent;

– pentru Comisia Europeană, de F. Erlbacher, B. Rous Demiri și C. Urraca Caviedes, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 18 iunie 2024,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 267 al treilea paragraf TFUE și a articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între KUBERA, trgovanje s hrano in pijačo, d.o.o. (denumită în continuare „KUBERA”), pe de o parte, și Republika Slovenija (Republica Slovenia), reprezentată de Ministrstvo za finance (Ministerul Finanțelor, Slovenia), pe de altă parte, în legătură cu o măsură vamală în vederea respectării drepturilor de proprietate intelectuală.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Articolul 17 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 608/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 iunie 2013 privind asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală de către autoritățile vamale și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1383/2003 al Consiliului (JO 2013, L 181, p. 15) prevede:

„În cazul în care autoritățile vamale identifică mărfuri susceptibile de a aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală vizat de o decizie de acceptare a unei cereri [adresate serviciului vamal competent pentru ca autoritățile vamale să intervină], acestea suspendă acordarea liberului de vamă pentru mărfuri sau le reține.”

Dreptul sloven

4 Articolul 22 din Constituția slovenă este formulat după cum urmează:

„Este garantată tuturor protecția egală a drepturilor în cursul procedurilor în fața instanțelor judecătorești și a altor organe ale statului, în fața organelor colectivităților locale și a aleșilor publici, care decid asupra drepturilor, obligațiilor sau intereselor juridice ale unei persoane.”

5 Articolul 22 alineatul (1) din Zakon o upravnem sporu (Legea contenciosului administrativ) (Uradni list RS, nr. 105/06), în versiunea aplicabilă litigiului principal, prevede:

„Dispozițiile legii care reglementează procedura civilă se aplică în litigiile administrative, în măsura în care prezenta lege nu prevede altfel.”

6 Articolul 367 alineatul (1) din Zakon o pravdnem postopku (Legea privind procedura civilă) (Uradni list RS, nr. 73/07), în versiunea aplicabilă litigiului principal, (denumită în continuare „ZPP”), prevede:

„Părțile pot introduce recurs împotriva unei hotărâri definitive pronunțate în calea de atac de instanța de al doilea grad în termen de 15 zile de la comunicarea deciziei [Vrhovno sodišče (Curtea Supremă, Slovenia)] de încuviințare a introducerii recursului.”

7 Potrivit articolului 367a din ZPP:

„(1) Instanța încuviințează introducerea unui recurs atunci când hotărârea [Vrhovno sodišče (Curtea Supremă)] este susceptibilă să soluționeze o chestiune de drept importantă pentru asigurarea securității juridice, pentru aplicarea uniformă a legii sau pentru dezvoltarea dreptului prin jurisprudență. În special, instanța încuviințează recursul în următoarele cazuri:

– în cazul unei chestiuni de drept cu privire la care hotărârea pronunțată în calea de atac de instanța de al doilea grad se îndepărtează de la jurisprudența [Vrhovno sodišče (Curtea Supremă)] sau

– în cazul unei chestiuni de drept în legătură cu care nu există jurisprudență a [Vrhovno sodišče (Curtea Supremă)], în special dacă jurisprudența instanțelor superioare nu este uniformă sau

– în cazul unei chestiuni de drept în legătură cu care jurisprudența [Vrhovno sodišče (Curtea Supremă)] nu este uniformă.

(2) [Vrhovno sodišče (Curtea Supremă)] admite introducerea recursului pe baza cererii de încuviințare a introducerii recursului formulate de una dintre părți.”

8 Articolul 367b din ZPP are următorul cuprins:

„(1) Cererea de încuviințare a introducerii recursului se depune de către una dintre părți în termen de 30 de zile de la comunicarea hotărârii definitive pronunțate în calea de atac.

(2) Cererea de încuviințare a introducerii recursului se depune la [Vrhovno sodišče (Curtea Supremă)].

[…]

(4) În cererea de încuviințare a introducerii recursului, partea trebuie să prezinte cu precizie și în mod concret chestiunea de drept în litigiu și norma de drept pretins a fi fost încălcată, împrejurările care demonstrează importanța acestei chestiuni, precum și o expunere sumară a motivelor pentru care instanța de al doilea grad s-ar fi pronunțat în mod nelegal asupra chestiunii; aceasta trebuie să descrie cu precizie și în mod concret pretinsele încălcări de procedură și, în același mod, să demonstreze existența unei jurisprudențe a [Vrhovno sodišče (Curții Supreme)] de la care hotărârea [instanței inferioare] s-ar fi îndepărtat sau lipsa de coerență în jurisprudență.”

9 Articolul 367c din ZPP prevede:

„(1) Cererea de încuviințare a introducerii recursului se soluționează în complet de trei judecători ai [Vrhovno sodišče (Curții Supreme)], care se pronunță prin ordonanță.

(2) În motivarea deciziei de respingere a cererii de încuviințare a introducerii unui recurs, este suficient ca instanța să indice la modul general că nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 367a din prezenta lege.

(3) În ordonanța de încuviințare a introducerii recursului, instanța indică în legătură cu ce parte sau care aspecte specifice de drept se admite cererea de introducere a recursului.

(4) Decizia de admitere sau de respingere a cererii de introducere a unui recurs nu poate fi atacată.”

10 Articolul 368 din ZPP prevede:

„[Vrhovno sodišče (Curtea Supremă)] soluționează recursul.”

11 Potrivit articolului 370 alineatul (1) din ZPP:

„Recursul poate fi formulat pe motiv de încălcare substanțială a dispozițiilor care reglementează procedura în fața instanței de prim grad invocate de partea respectivă în fața instanței de al doilea grad, pe motive de încălcare substanțială a dispozițiilor care reglementează procedura în fața instanței de al doilea grad sau pe motiv de eroare de drept.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

12 KUBERA, o societate care comercializează produse alimentare și băuturi, a cumpărat din Turcia 87 600 de cutii de Red Bull produse în Austria și le-a transportat pe cale maritimă până în portul Koper (Slovenia) în vederea importului.

13 Prin două decizii din 5 octombrie 2021, administrația financiară a Republicii Slovenia a decis să rețină aceste cutii, în temeiul articolului 17 din Regulamentul nr. 608/2013, până la soluționarea procedurii judiciare inițiate de Red Bull GmbH, titularul drepturilor de proprietate intelectuală aferente acestor cutii, în vederea protejării drepturilor respective.

14 După respingerea contestațiilor administrative formulate împotriva acestor decizii, KUBERA a formulat acțiuni împotriva deciziilor menționate la Upravno sodišče (Tribunalul Administrativ, Slovenia), care le-a respins.

15 KUBERA a introdus la Vrhovno sodišče (Curtea Supremă), care este instanța de trimitere, două cereri de încuviințare a introducerii unui recurs împotriva hotărârilor pronunțate de Upravno sodišče (Tribunalul Administrativ), în cadrul cărora susține că în litigiul principal se pune problema dacă Regulamentul nr. 608/2013 se aplică unei situații în care mărfurile importate sunt produse de titularul drepturilor de proprietate industrială aferente acestora. Ar fi vorba despre o chestiune juridică importantă, în sensul articolului 367a din ZPP, care ar justifica încuviințarea introducerii recursurilor. Deși consideră că Regulamentul nr. 608/2013 nu se aplică unei asemenea situații, KUBERA solicită, pentru cazul în care instanța de trimitere nu ar împărtăși această apreciere, să fie sesizată Curtea cu o cerere de decizie preliminară cu privire la această chestiune.

16 Instanța de trimitere ridică, pe de o parte, problema dacă articolul 267 al treilea paragraf TFUE o obligă, pentru a se pronunța cu privire la cererile de încuviințare a introducerii recursului formulate de KUBERA, să examineze cererea acesteia de a adresa Curții o întrebare preliminară privind interpretarea dreptului Uniunii. Pe de altă parte, ea ridică problema dacă, în ipoteza în care ar considera că nu este necesar să sesizeze Curtea cu o cerere de decizie preliminară, ea ar avea obligația, în temeiul articolului 47 din cartă, să își motiveze decizia, în condițiile în care, potrivit articolului 367c alineatul (2) din ZPP, deciziile prin care se respinge cererea de încuviințare a introducerii unui recurs trebuie să facă obiectul unei motivări sumare.

17 Instanța de trimitere arată că recursul este o cale extraordinară de atac îndreptată împotriva unei hotărâri judecătorești definitive și are ca scop unificarea și orientarea jurisprudenței, la fel ca procedura trimiterii preliminare, prevăzută la articolul 267 TFUE. În măsura în care dreptul Uniunii ar face parte din ordinea juridică slovenă, aceasta ar garanta în același timp, prin intermediul procedurii de casație, aplicarea corectă și uniformă a dreptului Uniunii.

18 Procedura de casație ar fi împărțită în două faze, și anume, pe de o parte, cea care are ca obiect să se stabilească dacă este necesară încuviințarea introducerii recursului și, pe de altă parte, în cazul încuviințării, cea privind examinarea pe fond a cauzei respective.

19 Potrivit instanței de trimitere, introducerea recursului nu poate fi încuviințată decât la cererea expresă a uneia dintre părțile din litigiul în discuție și numai dacă aceasta demonstrează importanța obiectivă a chestiunii de drept care trebuie soluționată de Vrhovno sodišče (Curtea Supremă). În cadrul fazei de examinare a cererii de încuviințare a introducerii recursului, această instanță ar trebui, așadar, să acorde prevalență interesului public în sens larg, și anume necesității de a asigura coerența jurisprudenței și aplicarea uniformă a dreptului, iar nu interesului privat al părților în litigiu. Această fază ar constitui un „filtru” pentru accesul la Vrhovno sodišče (Curtea Supremă), care urmărește să garanteze că respectiva instanță îndeplinește pe deplin rolul său constituțional și se pronunță într-un termen rezonabil.

20 Din jurisprudența Vrhovno sodišče (Curtea Supremă) ar rezulta că introducerea recursului este încuviințată dacă o parte demonstrează în mod suficient că instanța inferioară s-a îndepărtat de la jurisprudența Curții sau că respectiva cauză ridică o problemă referitoare la conformitatea dreptului național cu dreptul Uniunii cu privire la care nu există jurisprudență a Vrhovno sodišče (Curtea Supremă). Această din urmă instanță ar fi încuviințat deja introducerea unor recursuri pentru motivul că chestiunea invocată era importantă atât din punctul de vedere al interpretării și al aplicării uniforme a dreptului Uniunii, cât și din cel al dezvoltării dreptului național. Prin urmare, aceasta ar trata în același mod chestiunile referitoare la dreptul Uniunii și pe cele referitoare la dreptul național.

21 Instanța de trimitere precizează totuși că, deși nu este exclus ca importanța juridică a unei cauze cu care este sesizată să poată rezulta din considerații referitoare la dreptul Uniunii, nici faptul că acest drept poate fi aplicat în cadrul examinării cauzei pe fond, nici împrejurarea că una dintre părțile din litigiu propune, în cererea sa de încuviințare a introducerii recursului, sesizarea Curții cu o cerere de decizie preliminară nu sunt suficiente, *per se*, pentru ca introducerea recursului să fie încuviințată.

22 În consecință, instanța de trimitere nu ar fi obligată, în temeiul ZPP, să examineze, încă din stadiul procedurii de încuviințare a introducerii unui recurs, dacă ar trebui sau nu ar trebui să adreseze Curții o întrebare preliminară în cazul în care introducerea recursului ar fi încuviințată.

23 Instanța de trimitere arată de asemenea că deciziile sale cu privire la cererile de încuviințare a introducerii recursurilor nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern și că, atunci când refuză să încuviințeze introducerea unui asemenea recurs, ea se limitează să indice că nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 367a din ZPP.

24 Cu toate acestea, dintr-o decizie a Ustavno sodišče (Curtea Constituțională, Slovenia) din 31 martie 2022 ar rezulta că cererea uneia dintre părțile din litigiu de a sesiza Curtea cu o cerere de decizie preliminară în temeiul articolului 267 TFUE, formulată în cadrul cererii de încuviințare a introducerii recursului, trebuie soluționată încă din faza examinării acestei din urmă cereri. Ustavno sodišče (Curtea Constituțională) ar fi statuat de asemenea că, atunci când Vrhovno sodišče (Curtea Supremă) pronunță o decizie prin care respinge introducerea unui recurs, articolul 47 din cartă coroborat cu articolul 22 din Constituția slovenă impune ca această din urmă instanță să motiveze decizia respectivă în același mod ca hotărârile sale judecătorești. Din decizia menționată a Ustavno sodišče (Curtea Constituțională) ar rezulta că Vrhovno sodišče (Curtea Supremă) trebuie, în cadrul procedurii de încuviințare a introducerii unui recurs, să examineze cererea de sesizare a Curții în temeiul articolului 267 TFUE, ținând seama de criteriile care decurg din jurisprudența acesteia din urmă, și trebuie să indice, în decizia sa de a nu încuviința introducerea unui recurs, motivele pentru care nu a sesizat Curtea cu cererea de decizie preliminară, pentru a permite, dacă este cazul, ca Ustavno sodišče (Curtea Constituțională) să verifice dacă au fost respectate condițiile care permit derogarea de la obligația de trimitere preliminară enunțată la articolul 267 al treilea paragraf TFUE, astfel cum reies ele din această jurisprudență.

25 Deși consideră că, în speță, cererile formulate de KUBERA de încuviințare a introducerii recursurilor sale nu îndeplinesc condițiile prevăzute la articolul 367a din ZPP și, prin urmare, nu pot fi admise, instanța de trimitere apreciază că, având în vedere decizia Ustavno sodišče (Curtea Constituțională) din 31 martie 2022, cauza principală privește o chestiune importantă privind interpretarea dreptului Uniunii, care îi impune să sesizeze Curtea cu o cerere de decizie preliminară în temeiul articolului 267 TFUE.

26 În această privință, instanța de trimitere arată că, pentru a stabili, în stadiul examinării cererii de încuviințare a introducerii unui recurs, dacă o chestiune de interpretare a dreptului Uniunii invocată de una dintre părțile din litigiu trebuie adresată Curții cu titlu preliminar, ea este obligată să aprecieze o serie de aspecte juridice conexe. În special, ea ar trebui să stabilească dacă dreptul Uniunii este aplicabil litigiului în cauză, dacă partea interesată solicită Curții să se pronunțe cu titlu preliminar cu privire la interpretarea unei norme de drept al Uniunii și dacă este necesar să efectueze o trimitere preliminară. Acest lucru ar necesita în esență o examinare pe fond a recursului încă din acest stadiu. Interpretarea reținută de Ustavno sodišče (Curtea Constituțională) în ceea ce privește obligația care rezultă din articolul 267 TFUE ar presupune o

schimbare completă în abordarea pe care o urmează instanța de trimitere în cadrul deciziilor sale referitoare la cererile de încuviințare a introducerii unui recurs. Pe de altă parte, instanța de trimitere arată că o decizie pronunțată cu titlu preliminar de Curte nu ar avea efect util în cadrul unei proceduri de încuviințare a introducerii unui recurs, din moment ce numai în stadiul examinării pe fond a recursului este posibil să se stabilească dacă dreptul Uniunii este aplicabil în cauza respectivă și dacă el necesită o interpretare din partea Curții.

27 Instanța de trimitere ridică de asemenea problema dacă, ținând seama de existența procedurii de încuviințare a introducerii unui recurs prevăzute de ZPP, ar fi posibil să se considere că hotărârile judecătorești împotriva cărora nu ar fi încuviințată introducerea unui asemenea recurs sunt pronunțate de o instanță națională ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern și care ar avea obligația de a adresa Curții o cerere de decizie preliminară, prevăzută la articolul 267 al treilea paragraf TFUE.

28 În sfârșit, în cazul în care Curtea ar considera că instanța de trimitere este obligată să analizeze, încă din stadiul examinării cererii de încuviințare a introducerii recursului, aspectul dacă este necesar să sesizeze Curtea cu titlu preliminar, instanța de trimitere urmărește să afle dacă obligația de motivare enunțată în special la punctul 51 din Hotărârea din 6 octombrie 2021, Consorzio Italian Management și Catania Multiservizi (C-561/19, EU:C:2021:799), se aplică și în cazul deciziilor prin care nu se încuviințează introducerea unui recurs.

29 În aceste condiții, Vrhovno sodišče (Curtea Supremă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 267 al treilea paragraf TFUE se opune unei dispoziții a [ZPP] potrivit căreia, în cadrul unei proceduri privind încuviințarea introducerii unui recurs […], Vrhovno sodišče (Curtea Supremă) nu examinează aspectul dacă cererea unei părți de sesizare cu titlu preliminar a [Curții] implică obligația acestei instanțe de a adresa Curții o cerere de decizie preliminară?

2) [În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare,] [î]n ceea ce privește obligația de motivare a hotărârilor judecătorești, articolul 47 din cartă trebuie interpretat în sensul că o decizie procedurală de respingere a cererii unei părți de încuviințare a introducerii unei cereri de recurs, în conformitate cu Codul de procedură civilă, constituie o «hotărâre judecătorească» care trebuie să indice motivele pentru care nu trebuie admisă în cauză cererea unei părți având ca obiect sesizarea [Curții] cu o cerere de decizie preliminară?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

30 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 267 al treilea paragraf TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune ca o instanță națională ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern să decidă, în cadrul procedurii de examinare a unei cereri de încuviințare a introducerii unui recurs al cărei rezultat depinde de importanța chestiunii de drept invocate de una dintre părțile din litigiu pentru securitatea juridică, pentru aplicarea uniformă a dreptului sau pentru dezvoltarea acestuia, să

respingă o asemenea cerere de încuviințare fără să fi apreciat dacă avea obligația să adreseze Curții o întrebare preliminară privind interpretarea sau validitatea unei dispoziții a dreptului Uniunii invocată în susținerea acestei cereri.

31 Trebuie amintit că, deși organizarea justiției în statele membre, în special instituirea, compunerea, competențele și funcționarea instanțelor supreme naționale, intră în competența acestor state, ele sunt totuși ținute, în exercitarea acestei competențe, să respecte obligațiile care decurg pentru ele din dreptul Uniunii (Hotărârea din 11 iulie 2024, Hann-Invest și alții, C-554/21, C-622/21 și C-727/21, EU:C:2024:594, punctul 44, precum și jurisprudența citată).

32 Rezultă că, deși dreptul Uniunii nu se opune, ca regulă generală, ca statele membre să instituie proceduri de admitere în principiu a recursurilor sau alte sisteme de selecție sau de „filtrare” a sesizărilor instanțelor supreme naționale, punerea în aplicare a unor asemenea proceduri sau sisteme trebuie să respecte cerințele care decurg din acest drept, în special din articolul 267 TFUE.

33 În această privință, trebuie subliniat că procedura trimiterii preliminare prevăzută la acest articol, care constituie cheia de boltă a sistemului jurisdicțional instituit de tratate, instituie un dialog de la instanță la instanță între Curte și instanțele din statele membre, având drept scop asigurarea unității de interpretare a dreptului Uniunii. Astfel, această procedură permite asigurarea coerenței, a efectului deplin și a autonomiei acestui drept, precum și, în ultimă instanță, a caracterului său specific [Avizul 2/13 (Aderarea Uniunii la CEDO) din 18 decembrie 2014, EU:C:2014:2454, punctul 176, precum și Hotărârea din 6 octombrie 2021, Consorzio Italian Management și Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punctul 27, și Hotărârea din 22 februarie 2022, RS (Efectul deciziilor unei curți constituționale), C-430/21, EU:C:2022:99, punctul 73].

34 În cazul în care nu există nicio cale de atac în dreptul intern împotriva deciziei unei instanțe naționale, aceasta din urmă are, în principiu, obligația de a sesiza Curtea, în temeiul articolului 267 al treilea paragraf TFUE, atunci când în fața sa este invocată o chestiune privind interpretarea dreptului Uniunii sau validitatea unui act de drept derivat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 iulie 2013, Consiglio Nazionale dei Geologi, C-136/12, EU:C:2013:489, punctul 25, Hotărârea din 6 octombrie 2021, Consorzio Italian Management și Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punctul 32, precum și Hotărârea din 22 decembrie 2022, Airbnb Ireland și Airbnb Payments UK, C-83/21, EU:C:2022:1018, punctul 79).

35 Obligația instanțelor naționale ale căror decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern de a sesiza Curtea cu o întrebare preliminară se înscrie în cadrul cooperării, instituită în vederea asigurării unei aplicări corecte și a interpretării uniforme a dreptului Uniunii în toate statele membre, între instanțele naționale, în calitatea lor de instanțe însărcinate cu aplicarea acestui drept, și Curte. Această obligație are drept scop în special evitarea formării, în vreun stat membru, a unei jurisprudențe naționale care să nu corespundă normelor din dreptul Uniunii [Hotărârea din 24 mai 1977, Hoffmann-La Roche, 107/76, EU:C:1977:89, punctul 5, Hotărârea din 4 iunie 2002, Lyckeskog, C-99/00, EU:C:2002:329, punctul 14, și Hotărârea din 4 octombrie 2018, Comisia/Franța (Impozit anticipat pe bunuri mobile), C-416/17, EU:C:2018:811, punctul 109].

36 O instanță națională ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern nu poate fi exonerată de obligația prevăzută la articolul 267 al treilea paragraf TFUE decât atunci când constată că problema invocată nu este pertinentă sau că dispoziția de drept al Uniunii în cauză a făcut deja obiectul unei interpretări din partea Curții ori că interpretarea corectă a dreptului Uniunii se impune cu o asemenea evidență încât nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile

(Hotărârea din 6 octombrie 1982, Cilfit și alții, 283/81, EU:C:1982:335, punctul 21, precum și Hotărârea din 6 octombrie 2021, Consorzio Italian Management și Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punctul 33).

37 O asemenea instanță națională trebuie să aprecieze pe propria răspundere, în mod independent și cu toată atenția necesară, dacă are obligația de a sesiza Curtea cu privire la problema de drept al Uniunii care a fost invocată în fața sa sau dacă, dimpotrivă, se află în una dintre situațiile menționate la punctul anterior, care îi permite să fie scutită de această obligație (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 septembrie 2005, Intermodal Transports, C-495/03, EU:C:2005:552, punctul 37, precum și Hotărârea din 6 octombrie 2021, Consorzio Italian Management și Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punctul 50 și jurisprudența citată).

38 Atunci când se află în prezența uneia dintre aceste situații, instanța națională menționată nu este, așadar, obligată să sesizeze Curtea, în temeiul articolului 267 al treilea paragraf TFUE, nici chiar în condițiile în care chestiunea referitoare la interpretarea sau la validitatea unei dispoziții de drept al Uniunii ar fi invocată de o parte din procedura în fața sa (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 octombrie 2021, Consorzio Italian Management și Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punctul 57, precum și jurisprudența citată).

39 Trebuie precizat că deciziile unei instanțe naționale care pot fi contestate de părți la o instanță supremă națională nu provin de la o „instanță națională ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern”, în înțelesul articolului 267 TFUE. Împrejurarea că examinarea pe fond a unor asemenea contestații, formulate, precum în cauza principală, în cadrul unui recurs, este supusă procedurii de încuviințare a introducerii acestui recurs de către această instanță supremă națională nu are ca efect privarea părților de o cale de atac (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 iunie 2002, Lyckeskog, C-99/00, EU:C:2002:329, punctul 16, și Hotărârea din 16 decembrie 2008, Cartesio, C-210/06, EU:C:2008:723, punctul 76). Existența unei asemenea proceduri nu poate transforma, așadar, instanța inferioară a cărei decizie poate fi contestată în cadrul unui asemenea recurs într-o instanță națională ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern și care ar avea, în consecință, obligația de sesizare a Curții prevăzută la articolul 267 al treilea paragraf TFUE.

40 În schimb, această obligație revine unei instanțe supreme naționale, precum Vrhovno sodišče (Curtea Supremă), sub rezerva celor amintite la punctul 36 din prezenta hotărâre.

41 În speță, reiese din articolul 367a alineatul (1) din ZPP, precum și din indicațiile furnizate de instanța de trimitere că, pentru a stabili dacă introducerea recursului trebuie încuviințată, această instanță examinează dacă în cauza cu care este sesizată este invocată o chestiune de drept importantă pentru asigurarea securității juridice, pentru aplicarea uniformă a dreptului sau pentru dezvoltarea acestuia.

42 Trebuie arătat însă că ipotezele speciale prevăzute de această dispoziție se referă exclusiv la situații distincte, fiind vorba în ceea ce privește chestiunea de drept invocată fie despre o divergență a unei decizii a unei instanțe naționale de al doilea grad față de jurisprudența instanței supreme naționale, fie de lipsa jurisprudenței acestei din urmă instanțe, fie de lipsa de uniformitate a jurisprudenței acesteia sau a instanțelor superioare naționale. Niciuna dintre aceste ipoteze nu face însă referire la dreptul Uniunii, în special la stadiul jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene cu privire la chestiunea invocată în susținerea unei cereri de încuviințare a introducerii unui recurs.

43 Instanța de trimitere arată că interpretează dispoziția menționată în sensul că nu o obligă să aprecieze, în stadiul examinării cererii de încuviințare a introducerii unui recurs, dacă este sau nu este necesar, în cadrul procedurii de recurs, să sesizeze Curtea cu o cerere de decizie preliminară cu privire la chestiunea de drept al Uniunii invocată în susținerea acestei cereri.

44 Instanța de trimitere precizează totodată că, atunci când nu se încuviințează introducerea unui recurs, decizia de respingere pune capăt definitiv procedurii. În acest caz, interpretarea dreptului Uniunii reținută de instanța inferioară s-ar putea impune în ordinea juridică națională în cauză, chiar dacă problema invocată în susținerea cererii de încuviințare a introducerii unui recurs ar fi justificat sesizarea Curții cu o cerere de decizie preliminară.

45 O asemenea reglementare sau practică națională poate conduce astfel la o situație în care o întrebare privind interpretarea sau validitatea unei dispoziții a dreptului Uniunii, deși este ridicată de o parte în fața Vrhovno sodišče (Curtea Supremă) sau trebuie să fie ridicată de această instanță având în vedere problema de drept invocată de partea respectivă și deși nu intră sub incidența excepțiilor menționate la punctul 36 din prezenta hotărâre, nu va fi supusă Curții, cu încălcarea obligației impuse acestei instanțe naționale prin articolul 267 al treilea paragraf TFUE.

46 Or, o asemenea situație poate compromite eficacitatea sistemului de cooperare între instanțele naționale și Curte, stabilit la articolul 267 TFUE, precum și realizarea obiectivelor pe care acest articol urmărește să le atingă, în special acela de a evita formarea în vreun stat membru a unei jurisprudențe naționale care nu este conformă cu normele dreptului Uniunii.

47 Această interpretare nu este repusă în discuție de jurisprudența care rezultă din Hotărârea din 15 martie 2017, Aquino (C-3/16, EU:C:2017:209, punctul 56), și din Hotărârea din 6 octombrie 2021, Consorzio Italian Management și Catania Multiservizi (C-561/19, EU:C:2021:799, punctul 61), potrivit căreia o instanță națională ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern se poate abține să adreseze Curții o întrebare preliminară pentru motive de inadmisibilitate care țin de procedura în fața acestei instanțe naționale, sub rezerva respectării principiilor echivalenței și efectivității.

48 Astfel, prima dintre aceste hotărâri privea o normă națională în temeiul căreia un motiv de recurs este inadmisibil atunci când nu urmărește să conteste decât un motiv al hotărârii atacate, în timp ce celelalte motive sunt de natură să justifice singure această hotărâre (Hotărârea din 15 martie 2017, Aquino, C-3/16, EU:C:2017:209, punctul 54). Cea de a doua hotărâre menționată se referea la o normă națională potrivit căreia o nouă chestiune invocată de o parte după introducerea acțiunii la instanța națională de ultim grad trebuie declarată inadmisibilă pentru motivul că modifică obiectul litigiului (Hotărârea din 6 octombrie 2021, Consorzio Italian Management și Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punctul 60).

49 În cauzele în care s-au pronunțat hotărârile menționate la punctul anterior erau în discuție norme naționale care stabileau condiții de admisibilitate de natură pur procedurală a căror nerespectare împiedica instanța națională de ultim grad să examineze recursul pe fond.

50 Spre deosebire de asemenea norme, un criteriu privind încuviințarea introducerii unui recurs precum cel prevăzut la articolul 367a alineatul 1 din ZPP impune Vrhovno sodišče (Curtea Supremă) să examineze importanța chestiunii de drept invocate în susținerea cererii de încuviințare a introducerii unui asemenea recurs pentru securitatea juridică, pentru aplicarea uniformă a dreptului sau pentru dezvoltarea acestuia.

51 Cu toate acestea, reiese de asemenea dintr-o jurisprudență constantă că principiul interpretării conforme a dreptului național cu dreptul Uniunii impune ca instanțele naționale, cu respectarea printre altele a interdicției de interpretare *contra legem* a dreptului național, să facă tot ce ține de competența lor, luând în considerare ansamblul dreptului intern și aplicând metodele de interpretare recunoscute de acesta, în vederea garantării efectivității depline a dispoziției de drept al Uniunii în discuție și în vederea identificării unei soluții conforme cu finalitatea urmărită de aceasta [a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 octombrie 2004, Pfeiffer și alții, C-397/01-C-403/01, EU:C:2004:584, punctele 118 și 119; Hotărârea din 29 iunie 2017, Popławski, C-579/15, EU:C:2017:503, punctele 31-34, precum și Hotărârea din 11 iulie 2024, Skarb Państwa (Întârziere la plată nesemnificativă sau pentru o creanță cu valoare redusă), C-279/23, EU:C:2024:605, punctul 29 și jurisprudența citată].

52 Cerința unei interpretări conforme include printre altele obligația instanțelor naționale de a modifica, dacă este cazul, o jurisprudență consacrată atunci când aceasta se întemeiază pe o interpretare a dreptului național incompatibilă cu obiectivele dreptului Uniunii. Prin urmare, o instanță națională nu poate să considere în mod valabil că se găsește în imposibilitatea de a interpreta o dispoziție națională în conformitate cu dreptul Uniunii pentru simplul motiv că această dispoziție a fost interpretată constant într-un sens care nu este compatibil cu dreptul menționat [a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 aprilie 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, punctele 33 și 34, Hotărârea din 17 aprilie 2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, punctele 72 și 73, precum și Hotărârea din 11 iulie 2024, Skarb Państwa (Întârziere la plată nesemnificativă sau pentru o creanță cu valoare redusă), C-279/23, EU:C:2024:605, punctul 30 și jurisprudența citată].

53 Având în vedere faptul că instanțele naționale sunt singurele competente să interpreteze dreptul național, revine instanței de trimitere sarcina de a aprecia dacă este posibilă interpretarea reglementării naționale în discuție în litigiul principal în conformitate cu cerințele articolului 267 TFUE. Revine însă Curții sarcina de a oferi acestei instanțe anumite indicații utile în lumina elementelor care figurează în decizia de trimitere [a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 aprilie 2024, Profi Credit Polska (Redeschiderea unei proceduri finalizate printr-o hotărâre judecătorească definitivă), C-582/21, EU:C:2024:282, punctul 64].

54 În speță, astfel cum reiese din informațiile furnizate de instanța de trimitere cu privire la evoluțiile din jurisprudența Ustavno sodišče (Curtea Constituțională) menționate la punctul 24 din prezenta hotărâre, o interpretare conformă a reglementării naționale în discuție în litigiul principal pare posibilă.

55 În această privință, trebuie să se observe că dispozițiile ZPP în discuție în litigiul principal nu par să interzică Vrhovno sodišče (Curtea Supremă) să aprecieze, în cadrul procedurii de examinare a unei cereri de încuviințare a introducerii unui recurs, dacă chestiunea privind interpretarea sau validitatea unei dispoziții a dreptului Uniunii invocată în susținerea acestei cereri impune sesizarea Curții cu o cerere de decizie preliminară sau, dimpotrivă, intră sub incidența uneia dintre excepțiile amintite la punctul 36 din prezenta hotărâre.

56 În special, ipotezele prevăzute la articolul 367a alineatul (1) din ZPP nu par să aibă un caracter exhaustiv. În aceste condiții, dispoziția menționată este susceptibilă să fie interpretată într-un mod conform cu obligația prevăzută la articolul 267 al treilea paragraf TFUE în sensul că criteriul importanței chestiunii de drept invocate pentru securitatea juridică, pentru aplicarea uniformă a dreptului sau pentru dezvoltarea acestuia, enunțat în dispoziția națională menționată, include ipoteza în care partea din litigiu care solicită încuviințarea de a introduce un recurs ridică o

întrebare privind interpretarea sau validitatea unei dispoziții de drept al Uniunii care nu intră sub incidența niciuneia dintre excepțiile menționate la punctul 36 din prezenta hotărâre și care impune, în consecință, o sesizare a Curții cu o cerere de decizie preliminară având în vedere obiectivele urmărite de articolul 267 TFUE și amintite la punctele 33-35 din această hotărâre.

57 Aprecierea de la punctul 55 din prezenta hotărâre nu ar implica o examinare mai aprofundată decât cea pe care Vrhovno sodišče (Curtea Supremă) este obligată să o efectueze în temeiul articolului 367a alineatul (1) și al articolului 367b alineatul (4) din ZPP, din moment ce această apreciere impune numai ca instanța menționată să se asigure de pertinența întrebării ridicate pentru soluționarea litigiului cu care este sesizată și să verifice, dacă este cazul, necesitatea de a obține din partea Curții interpretarea dispoziției de drept al Uniunii vizate de această întrebare pentru motivul că aceasta nu intră sub incidența niciuneia dintre excepțiile amintite la punctul 36 din hotărârea menționată.

58 Trebuie subliniat de asemenea că obligația pe care o are instanța națională ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern, în temeiul articolului 267 al treilea paragraf TFUE, în afara acestor excepții, nu aduce atingere răspunderii care îi revine de a decide în ce stadiu al procedurii naționale este necesar să adreseze Curții o întrebare preliminară (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 octombrie 2021, Consorzio Italian Management și Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punctul 56). Pe de altă parte, revine acestei instanțe sarcina de a aprecia dacă este în interesul unei bune administrări a justiției ca această întrebare să nu fie adresată decât în urma unei dezbateri în contradictoriu (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 februarie 2017, Tolley, C-430/15, EU:C:2017:74, punctul 32).

59 Astfel, instanța supremă națională, sesizată cu o cerere de încuviințare a introducerii unui recurs și care are obligația de a sesiza Curtea cu o cerere de decizie preliminară, este cea care trebuie să decidă dacă se impune să efectueze această sesizare în stadiul examinării respectivei cereri de încuviințare sau într-o etapă ulterioară (a se vedea prin analogie Hotărârea din 4 iunie 2002, Lyckeskog, C-99/00, EU:C:2002:329, punctul 18). În cazul în care decide să formuleze cererea de decizie preliminară în stadiul examinării cererii de încuviințare a introducerii recursului, ea trebuie să suspende soluționarea cererii în așteptarea deciziei preliminare și să aplice în continuare această decizie în aprecierea sa cu privire la aspectul dacă este necesar să încuviințeze introducerea recursului.

60 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 267 al treilea paragraf TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune ca o instanță națională ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern să decidă, în cadrul procedurii de examinare a unei cereri de încuviințare a introducerii unui recurs al cărei rezultat depinde de importanța chestiunii de drept invocate de una dintre părțile din litigiu pentru securitatea juridică, pentru aplicarea uniformă a dreptului sau pentru dezvoltarea acestuia, să respingă o asemenea cerere de încuviințare fără să fi apreciat dacă avea obligația să adreseze Curții o întrebare preliminară privind interpretarea sau validitatea unei dispoziții a dreptului Uniunii invocată în susținerea acestei cereri.

Cu privire la a doua întrebare

61 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 267 TFUE, citit în lumina articolului 47 al doilea paragraf din cartă, trebuie interpretat în sensul că o instanță națională ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern trebuie să expună, în decizia prin care respinge o cerere de încuviințare a

introducerii unui recurs care conține o cerere de a adresa Curții o întrebare preliminară privind interpretarea sau validitatea unei dispoziții de drept al Uniunii, motivele pentru care nu a inițiat procedura preliminară.

62 În această privință, trebuie amintit că din sistemul instituit prin articolul 267 TFUE, interpretat în lumina articolului 47 al doilea paragraf din cartă, rezultă că, în cazul în care o instanță națională ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern consideră, pentru că se află în prezența uneia dintre cele trei situații menționate la punctul 36 din prezenta hotărâre, că este exonerată de obligația de a adresa Curții o întrebare preliminară, prevăzută la articolul 267 al treilea paragraf TFUE, motivarea deciziei sale trebuie să evidențieze fie că problema de drept al Uniunii invocată nu este pertinentă pentru soluționarea litigiului, fie că interpretarea dispoziției de drept al Uniunii în cauză se întemeiază pe jurisprudența Curții, fie, în lipsa unei asemenea jurisprudențe, că interpretarea dreptului Uniunii s-a impus instanței naționale de ultim grad cu o evidență care nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile (Hotărârea din 6 octombrie 2021, Consorzio Italian Management și Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punctul 51).

63 Or, din răspunsul la prima întrebare rezultă că, fără a aduce atingere aplicării unui motiv de inadmisibilitate de natură pur procedurală precum cele menționate la punctul 49 din prezenta hotărâre, o instanță supremă națională precum Vrhovno sodišče (Curtea Supremă) nu poate să respingă o cerere de încuviințare a introducerii unui recurs în care se ridică o întrebare privind interpretarea sau validitatea unei dispoziții de drept al Uniunii fără a aprecia în prealabil dacă avea obligația să adreseze Curții întrebarea preliminară sau dacă această chestiune intră sub incidența uneia dintre excepțiile amintite la punctul 36 din această hotărâre.

64 Rezultă că, atunci când această instanță supremă națională decide să respingă o asemenea cerere în temeiul uneia dintre aceste excepții, decizia menționată trebuie să respecte cerința motivării amintită la punctul 62 din prezenta hotărâre.

65 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 267 TFUE, citit în lumina articolului 47 al doilea paragraf din cartă, trebuie interpretat în sensul că o instanță națională ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern trebuie să expună, în decizia prin care respinge o cerere de încuviințare a introducerii unui recurs care conține o cerere de a adresa Curții o întrebare preliminară privind interpretarea sau validitatea unei dispoziții de drept al Uniunii, motivele pentru care nu a inițiat procedura preliminară, și anume fie că respectiva întrebare nu este pertinentă pentru soluționarea litigiului, fie că dispoziția de drept al Uniunii în cauză a făcut deja obiectul unei interpretări din partea Curții, fie că interpretarea corectă a dreptului Uniunii se impune cu o asemenea evidență încât nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile.

Cu privire la cheltuielile de judecată

66 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

1) **Articolul 267 al treilea paragraf TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune ca o instanță națională ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern să decidă, în cadrul procedurii de examinare a unei cereri de încuviințare a introducerii unui recurs al cărei rezultat depinde de importanța chestiunii de drept invocate de una dintre părțile din litigiu pentru securitatea juridică, pentru aplicarea uniformă a dreptului sau pentru dezvoltarea acestuia, să respingă o asemenea cerere de încuviințare fără să fi apreciat dacă avea obligația să adreseze Curții o întrebare preliminară privind interpretarea sau validitatea unei dispoziții a dreptului Uniunii invocată în susținerea acestei cereri.**

2) **Articolul 267 TFUE, citit în lumina articolului 47 al doilea paragraf din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, trebuie interpretat în sensul că o instanță națională ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern trebuie să expună, în decizia prin care respinge o cerere de încuviințare a introducerii unui recurs care conține o cerere de a adresa Curții o întrebare preliminară privind interpretarea sau validitatea unei dispoziții de drept al Uniunii, motivele pentru care nu a inițiat procedura preliminară, și anume fie că respectiva întrebare nu este pertinentă pentru soluționarea litigiului, fie că dispoziția de drept al Uniunii în cauză a făcut deja obiectul unei interpretări din partea Curții, fie că interpretarea corectă a dreptului Uniunii se impune cu o asemenea evidență încât nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile.**

Semnături